

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

CHU THỊ HOÀNG GIANG

**THUẬT NGỮ VỀ THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN
TRONG TIẾNG VIỆT**

**LUẬN ÁN TIẾN SĨ
NGÔN NGỮ VĂN HỌC VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

CHU THỊ HOÀNG GIANG

**THUẬT NGỮ VỀ THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN
TRONG TIẾNG VIỆT**

**Ngành: Ngôn ngữ Việt Nam
Mã ngành: 9 22 01 02**

**LUẬN ÁN TIẾN SĨ
NGÔN NGỮ VĂN HỌC VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

Người hướng dẫn: PGS. TS. HÀ QUANG NĂNG

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận án là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Nội dung luận án có tham khảo và sử dụng ngữ liệu được trích dẫn từ các tác phẩm và nguồn tư liệu đăng tải trên các trang thông tin điện tử theo danh mục tài liệu tham khảo của luận án.

Thái Nguyên, tháng 2 năm 2020

Tác giả luận án

Chu Thị Hoàng Giang

LỜI CẢM ƠN

Tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới thầy giáo PGS.TS Hà Quang Năng, người đã hướng dẫn viết luận án này.

Xin chân thành cảm ơn các Thầy Cô đã giảng dạy cho tác giả. Xin cảm ơn sự giúp đỡ nhiệt tình và chu đáo của các cán bộ Khoa Ngữ văn và Khoa sau đại học Trường Đại học sư phạm Thái Nguyên đã tạo điều kiện giúp tác giả trong quá trình hoàn thành luận án.

Xin nhớ ơn gia đình và bạn bè đã động viên chia sẻ và tiếp thêm nghị lực trong những lúc khó khăn nhất, giúp tác giả hoàn thành luận án.

Thái Nguyên, tháng 2 năm 2020

Tác giả luận án
Chu Thị Hoàng Giang

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài.....	1
2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	2
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	2
4. Tư liệu và phương pháp nghiên cứu	3
5. Ý nghĩa lí luận và thực tiễn của luận án.....	4
6. Cấu trúc của luận án.....	4
Chương 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU VÀ CƠ SỞ LÍ LUẬN.....	5
1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu	5
1.1.1. Tình hình nghiên cứu thuật ngữ.....	5
1.1.2. Tình hình nghiên cứu thuật ngữ về thị trường chứng khoán	18
1.2. Cơ sở lí luận	20
1.2.1. Cơ sở lí luận về từ, ngữ, nghĩa của từ và sự chuyển nghĩa của từ	20
1.2.2. Cơ sở lí luận về thuật ngữ.....	20
1.2.3. Cơ sở lí luận về định danh.....	35
1.2.4. Cơ sở lí luận về thị trường chứng khoán và thuật ngữ thị trường chứng khoán.....	37
1.2.5. Cơ sở lí luận về “chuẩn hóa”	40
1.3. Tiểu kết.....	51
Chương 2: ĐẶC ĐIỂM CẤU TẠO CỦA THUẬT NGỮ THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN TIẾNG VIỆT.....	53
2.1. Nguồn gốc của thuật ngữ thị trường chứng khoán và những vấn đề liên quan đến đặc điểm cấu tạo của thuật ngữ thị trường chứng khoán	53
2.1.1. Đặc điểm từ loại của thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt.....	53

2.1.2. Đặc điểm nguồn gốc và tính chất yếu tố cấu thành thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt	54
2.2. Đặc điểm của thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt xét về thành tố và yếu tố cấu tạo.....	57
2.2.1. Khái niệm “thành tố” và “yếu tố” của thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt.....	57
2.2.2. Thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt xét về số lượng các yếu tố.....	62
2.3. Đặc điểm của thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt xét theo phương thức cấu tạo	63
2.3.1. Khái quát về tư liệu và hướng tìm hiểu về phương thức cấu tạo của thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt.....	63
2.3.2. Cấu tạo của thuật ngữ thị trường chứng khoán.....	65
2.4. Tiểu kết.....	79
Chương 3: ĐẶC ĐIỂM NGỮ NGHĨA VÀ CÁCH ĐỊNH DANH CỦA THUẬT NGỮ THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN TIẾNG VIỆT.....	82
3.1. Đặc điểm thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt xét về mặt ngữ nghĩa	82
3.1.1. Thuật ngữ chỉ cơ cấu, tổ chức trong thị trường chứng khoán.....	82
3.1.2. Thuật ngữ chỉ nguyên tắc hoạt động, quản lí, điều hành, giám sát trong thị trường chứng khoán	84
3.1.3. Thuật ngữ chỉ chủ thể tham gia trong thị trường chứng khoán.....	86
3.1.4. Thuật ngữ chỉ các sản phẩm trong thị trường chứng khoán.....	87
3.1.5. Thuật ngữ chỉ đặc điểm hoạt động trong thị trường chứng khoán.....	89
3.1.6. Thuật ngữ chỉ tính chất, trạng thái trong thị trường chứng khoán.....	90
3.1.7. Thuật ngữ chỉ hoạt động phát hành trong thị trường chứng khoán	91
3.1.8. Thuật ngữ chỉ các yếu tố ảnh hưởng lưu hành trong thị trường chứng khoán	91
3.1.9. Thuật ngữ chỉ biểu đồ, đồ thị trong thị trường chứng khoán thế giới.....	93
3.1.10. Thuật ngữ chỉ các tiêu chuẩn đánh giá trong thị trường chứng khoán.....	93
3.2. Đặc điểm thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt xét về mặt định danh	93
3.2.1. Đặc điểm định danh của thuật ngữ thị trường chứng khoán Việt - đơn vị định danh đơn giản	93

3.2.2. Đặc điểm định danh của thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt - đơn vị định danh phức hợp.....	94
3.3. Tiểu kết.....	107
Chương 4: ĐỀ XUẤT ĐỊNH HƯỚNG XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN THUẬT NGỮ THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN TIẾNG VIỆT	108
4.1. Chuẩn hóa thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt.....	108
4.1.1. Chuẩn hóa thuật ngữ thị trường chứng khoán trong yêu cầu của thuật ngữ tiếng Việt.....	109
4.1.2. Quá trình chuẩn hóa thuật ngữ tiếng Việt.....	110
4.1.3. Những cách xử lí đã gặp trên con đường hình thành và phát triển thuật ngữ nói chung và thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt	113
4.1.4. Định hướng chuẩn hóa thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt	121
4.2. Một số đề xuất trong việc chuẩn hóa thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt	131
4.2.1. Thực trạng thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt	131
4.2.2. Những đề xuất cụ thể trong việc chuẩn hóa và xây dựng thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt	135
4.3. Tiểu kết.....	143
KẾT LUẬN	145
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	148
TÀI LIỆU THAM KHẢO	150

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

TTCK	Thị trường chứng khoán
TL	Tài liệu

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1: Tổng hợp đặc điểm từ loại của thuật ngữ TTCK tiếng Việt.....	52
Bảng 2.2: Tổng hợp nguồn gốc thuật ngữ thị trường chứng khoán tiếng Việt.....	54
Bảng 2.3: Tổng hợp thuật ngữ TTCK tiếng Việt theo phương thức cấu tạo	74
Bảng 3.1: Tổng hợp các mô hình định danh TNTTCK tiếng Việt	105

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Kể từ khi Việt Nam bắt đầu quá trình đổi mới (1986), và đặc biệt là từ khi gia nhập các tổ chức quốc tế như Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN), Diễn đàn Kinh tế khu vực Châu Á Thái Bình Dương (APEC), hoặc mới đây nhất là Tổ chức Thương mại thế giới (WTO), Việt Nam đã hội nhập vào thế giới sâu rộng trong mọi lĩnh vực kinh tế, văn hóa, chính trị, v.v... Do sự phát triển của nền kinh tế, nhu cầu về tích vốn và đầu tư vốn trong xã hội tăng lên và trở nên đa dạng, phong phú. Từ đó xuất hiện và phát triển thị trường chứng khoán (TTCK) - một thị trường mà ở nơi đó người ta mua bán, chuyển nhượng, trao đổi chứng khoán; có vai trò điều tiết các lĩnh vực liên quan đến giao dịch tiền, nguồn vốn và các công cụ tài chính tiền tệ, là định chế nhằm mục tiêu thực hiện các chính sách vĩ mô và vi mô của Chính phủ. TTCK ngày càng có vai trò rất quan trọng đối với nền kinh tế Việt Nam, nhận được sự chú ý của những nhà kinh tế học và các thành phần xã hội tham gia vào thị trường này.

1.2. Hiện nay, những cơ hội phát triển cũng như thách thức của hoạt động thuộc lĩnh vực TTCK trong xu thế hội nhập, trong cơ chế thị trường, đòi hỏi khoa học về TTCK cũng phải phát triển và sớm theo kịp hoạt động thực tiễn của TTCK, đáp ứng được sự phát triển mạnh mẽ của thực tiễn hoạt động thị trường tài chính của nền kinh tế thị trường của nước ta, cũng như sự thay đổi mạnh mẽ của xã hội. Giống như trong các ngành khoa học - kinh tế khác, ngôn ngữ trong giao dịch của TTCK cũng có vẻ riêng biệt, mang tính chất của “thị trường” và “chứng khoán”. Các thuật ngữ thuộc lĩnh vực TTCK được ra đời và phát triển nhanh chóng nhằm đảm bảo giao dịch trong lĩnh vực này.

Trong những năm gần đây, việc đi vào tìm hiểu đặc điểm thuật ngữ của một ngành khoa học cụ thể dựa trên những thành tựu lí luận chung về thuật ngữ đã rất được quan tâm, vì thường mang tính ứng dụng thiết thực, đáp ứng được nhu cầu thực tế của xã hội. Tuy vậy, nhìn về tình hình nghiên cứu từ trước đến nay, có thể thấy cả về mặt lí luận và thực tiễn thuật ngữ TTCK ở Việt Nam chưa thực sự được chú tâm nghiên cứu. Các công trình về thuật ngữ ở Việt Nam nhìn chung ít đề cập đến lĩnh vực này, chưa có công trình nào nghiên cứu một cách toàn diện và chuyên sâu vào bản chất hệ thuật ngữ TTCK trên phương diện ngôn ngữ học.

1.3. Trong bối cảnh ngành TTCK nước ta còn rất non trẻ như hiện nay, có một số thuật ngữ TTCK tiếng Việt chưa biểu đạt được chính xác khái niệm, nhiều